

Історія костюму

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>02 Культура і мистецтво</i>
Спеціальність	<i>для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
Освітня програма	<i>для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
Статус дисципліни	<i>вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний</i>
Обсяг дисципліни	<i>2 кредитів ЄКТС/ 64 год.32 практ.32 ср.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	
Розклад занять	<i>Практичні заняття (один раз на тиждень починаючи з 1-го тижня),</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Практичні: Лектор: заслужений художник України, доцент, Руденко Олексій Валерійович, geraldik@gmail.com Практичні / Семінарські: заслужений художник України, доцент, Руденко Олексій Валерійович, geraldik@gmail.com</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Дисципліна вивчає сутність та закономірності розвитку костюму та його роль у створенні художнього образу в роботі художника-ілюстратора, конструктора книги, творця інших видів поліграфічної продукції.

Мета опанування: метою курсу є формування у здобувачів освіти знань про сутність, зміст, структуру та закономірності розвитку форм одягу як частини матеріальної культури в її історичному становленні. Розглянути процес появи, розвиток та зміни художніх образів костюма різних культур та цивілізацій протягом історії людства, що є необхідним в арсеналі знань та умінь здобувачів освітнього рівня «бакалавр» при створенні ілюстративного матеріалу для книжкових видань та інших поліграфічних творів.

Окремим завданням курсу є формування уявлень про історію українського костюму від періоду Київської держави до сьогодення. Важливим елементом курсу є опанування основ уніформології - спеціальної наукової дисципліни про однострої, зокрема, Збройних Сил України та Сил оборони України в цілому, на тлі боротьби українського народу за свою самостійність, ідентичність, територіальну цілісність та конституційний лад.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення стилю костюму різних епох, закономірностей та особливостей різних елементів одягу, орнаментики, оздоб, прикрас, аксесуарів та втілення цих знань у створенні візуальних образів пластичної анатомії та основ лінійної перспективи. Окремі завдання виконуються студентами для закріплення здобутих знань та навичок з історії костюму.

Компетентності: володіння теоретико-методологічними засадами курсу, здатність вільно володіти понятійним та термінологічним апаратом навчальної дисципліни; знання художнього стилю костюмів різних історичних епох та їх сув'язь із загальною стилістикою культури, мистецтва та стилю життя різних епох; оволодіння основами знань про характерні особливості українського костюму різного часу та соціальних станів, регіональні особливості української орнаментики, елементів костюму, вишивки тощо; зближення завдань учбового рисунку з творчим рисуванням, забезпечення творчого зв'язку візуалізації вивченого матеріалу з історії костюму із профільюючими предметами, активізації процесу розвитку індивідуальних можливостей студента.

Програмні результати навчання:

- Знати загальну періодизацію історію костюму та основні стилі одягу;
- Знати апарат категорій вивчення історії костюма; основні методологічні парадигми вивчення костюма; функції костюма. Вміти розрізняти поняття «одяг», «костюм», «вбрання», «мундир»;
- Знати термінологію елементів костюму. Аналізувати вплив особливостей геокультури на традиційний костюмний комплекс. Знати особливості костюму та його функції;
- Знати українського національного станового одягу. Вміння аналізувати еволюцію національного одягу від давнини до сьогодення;

- *Орієнтуватися у візуальних особливостях військровоного одягу та олнострою у світі та в Україні;*
- *Здатність створювати художні костюмовані образи на підставі вивчення істопичного та етнографічного матеріалу.*

2 Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою) Навчальна дисципліна викладається в 2-му семестрі 1-го курсу студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з напрямку образотворче мистецтв. Для спеціальності 023. Для опанування дисципліни потрібні знання з образотворчого мистецтва, історії мистецтва та загальних уявлень про культуру і практичні навички з рисунку на рівні попередньої програми з рисунку . Курс є логічним та структурованим продовженням програми з рисунку першого курсу, позаяк костюм є предметом відображення людини у всіх її проявах. Пройшовши цей курс студенти будуть з легкістю втілювати свої творчі задуми. Важливо також зауважити, що нехтування самотійною роботою не дасть всіх тих складових , які повинні засвоїти і опанувати студенти . Також важливими є завдання рисування з пам'яті та на пленері, виконання саме цих завдань дозволить студенту значно прискорити оволодіння предметом.

2. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Поглиблене вивчення стилістичних особливостей одягу різних історичних епох у їх хронологічній послідовності та прив'язці до географічних особливостей різних країн та народів, особливості оздоб, аксесуарів, орнаментики та прикрас до одягу та їх відтворення засобами рисунку, живопису, комп'ютерної графіки та змішаних технік відтворення візуальних образів .

- 1.1. Загальна періодизація істрії костюму. Еволюція костюму та його функції. Роль костюму у візуалізації художніх образів.*
- 1.2. Костюм країн дивнього Сходу, античної Греції та Риму.*
- 1.3. Костюм доби Середньовіччя та Відродження, від пізньоримського часу, романського періоду до пізнього Ренесансу.*
- 1.4. Костюм ранньомодерного часу XVI – XVIII ст.*
 - 2.1. Костюм XIX ст. – початку XX ст. Військовий одяг та однострій.*
 - 2.2. Костюм XX – початку XXI ст. Військовий одяг та однострій.*
 - 2.3. Український костюм від епохи формування слов'янських об'єдань VII-VIII ст., формування Київської держави до сьогодення.*

2.4. Проблеми втілення костюмованих художніх образів засобами книжкової графіки. Видатні костюмовані образи класиків української графіки. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

Шевнюк О. Л. Історія костюма: Навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. — К. : Знання, 2008.

Камінська Н. М. *Костюм в Україні від Київської Русі до XXI століття* / Н. М. Камінська, С. І. Нікуленко. — Х. : Золоті сторінки.

Славутич Є. В. *Військовий костюм в Гетьманщині: історико-уніформологічне дослідження*. : дис... канд. істор. наук: спец. 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та спец. істор. дисципліни» / Євген Володимирович Славутич. — К., 2008.

Брайчевська О.А. *Давньоруський чоловічий костюм X—XIII ст. (за археологічними, писемними та образотворчими джерелами)* / Олена Брайчевська : дис. на здобуття вч. ступ. канд. іст. наук. — Київ, 1993.

Брайчевська О.А. *Давньоруські сорочки (за археологічними, писемними та образотворчими джерелами)* / Олена Брайчевська // *Від Трипільської культури до сучасності. Путівник-довідник*. — Київ : СПД Кравчук В.К, 2004.

Брайчевська О.А. *Одяг* / Олена Брайчевська // *Історія української культури*. — Т. 1. *Історія культури давнього населення України*. — Київ, 2001.

Український портрет XVI—XVIII століть. — Київ, 2004.

Gutkowska-Rychlewska M. *Historia ubiorów* / M. Gutkowska-Rychlewska. — Wrocław—Warszawa—Krakow, 1968.

Славутич Є.В. *Військовий костюм в Українській козацькій державі: Уніформологічний словник* / Інститут історії України НАН України. — К., 2012.

Матейко К.І. *Український народний одяг. Етнографічний словник*. — К.: Наукова думка. — 1996.

Ніколаєва Т.О. *Історія українського костюма*. — К.: Либідь, 1996.

Васіна З. *Український літопис вбрання: науково-художні реконструкції: книга-альбом* / Зінаїда Васіна; авт. передм. Микола Жулинський. — Київ : Мистецтво, 2003. — Т. 1.

Васіна З. *Український літопис вбрання: Науково-художні реконструкції: Книга-альбом* / Зінаїда Васіна; авт. передм. Микола Жулинський. — Київ : Мистецтво, 2003. -Т. 2.

Білан М. С. *Український стрій* / М. С. Білан, Г. Г. Стельмащук. — Львів, 2011.

Інтернет-ресурси:

Bruhn W., Tilke M., *Kostumgeschichte in Bildern*, Tübingen, 1955

<https://costumescostumescostumes.com/a-history-of-costumes/>

<http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000031>

<https://www.nypl.org/node/5652>

<https://dvka.com.ua/щодо-національного-походження-гусар/#more-8535>

<https://dvka.com.ua/шкіряне-та-інше-спорядження-реєстрів/#more-8021>

<https://dvka.com.ua/плюдрацьке-військо-армія-шведського/#more-7299>

<https://dvka.com.ua/плюдрацьке-військо-піхота-західно/#more-7105>

<https://dvka.com.ua/піхота-західноєвропейського-типу-кі/#more-6988>

<https://dvka.com.ua/воєк-піхоти-аутораменту-народового/#more-6090>

<https://dvka.com.ua/головні-убори-реєстрового-козацького/#more-2586>

<https://dvka.com.ua/взуття-реєстрових-козаків-другої-пол/#more-2301>

<https://dvka.com.ua/жупан-основний-елемент-стройового-о/#more-1894>

<https://dvka.com.ua/про-шаровари/#more-1007>

<https://dvka.com.ua/сермяга-верхній-демисезонний-козацький/#more-1499>

<https://dvka.com.ua/катанка-різновид-верхнього-одягу/#more-1328>

<https://dvka.com.ua/однострої-армії-унр-травень-вересень-19/#more-1314>

<https://dvka.com.ua/однострій-та-озброєння-революційної/#more-1254>

<https://dvka.com.ua/однострій-галицької-армії-1918-1920-р-2/#more-1249>

<https://dvka.com.ua/однострій-британського-командування/#more-3051>

<https://dvka.com.ua/про-шинель-капот-редінгот-французького/#more-1226>

3. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття II семестр.

ЛЕКЦІЯ 1. Тема: загальна періодизація історії костюму, термінологія елементів костюму різних епох, відображення костюму у мистецтві книжкової графіки .

ЛЕКЦІЯ 2. Тема: історія українського костюму різних станів, особливості аксесуарів, прикрас та орнаментика костюму та їх відображення в образотворчому мистецтві, зокрема у книжковій графіці.

Практичні заняття

Практичні заняття є основою закріплення теоретичних знань з історії костюму. Оволодіння глибокими знаннями і виконавською майстерністю зі створення костюмованих художніх образів вимагає великої систематичної роботи, опанування художньою культурою, виробленою різними мистецькими школами впродовж віків. Викладання базується на традиціях класичної академічної школи з використанням мистецького та педагогічного досвіду. Процес навчання практичного відображення образів рисунка будується переважно на вивченні і засвоєнні об'ємно - просторового зображення , як основи відображення реальної дійсності.

№ з/п	Назва теми(завдання) практичного заняття
1	Тема 1. Створення образів героїв античних міфів у строях Давньої Греції. Матеріали: довільні
2	Тема 2. Створення образів персонажів поеми «Пісня про Роланда» на підставі вивчення костюму романського стилю. Матеріали: довільні
3	Тема 3. Створення образів персонажів готичного періоду як ілюстративного матеріалу до поеми Лесі України «Роберт Брюс». Матеріали: довільні.
4	Тема 4. Створення образів персонажів п'єс Уільяма Шекспіра як приклад костюму ренесансу. Матеріали: довільні.
5	Тема 5. Створення образів персонажів до ілюстрування трилогії Михайла Старицького «Богдан Хмельницький» як відображення уявлень про козацький стрій та стиль бароко в одязі. Матеріали: довільні.
6	Тема 6. Створення образів персонажів до ілюстрування «Енеїди» Івана Котляревського. Матеріали: довільні.
7	Тема 7. Створення образів персонажів до ілюстрування роману Шаротти Бронте «Джейн Ейр» Матеріали: довільні.

№ з/п	Назва теми(завдання) практичного заняття
8	<i>МКР Модульна контрольна робота (частина 3) На заліку чи іспиті оголошується кінцева оцінка, яка ставиться у заліково-екзаменаційну відомість. Студенти, що не набрали 60 балів, а також, ті хто хочуть підвищити свою оцінку виконують залікову контрольну роботу а також приносять всі виконані роботи за семестр.</i>

4. Самостійна робота студента

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин СРС
1	Виконання начерків різними графічними техніками.	15
2	Рисунок з натури та з пам'яті. Робота над копіями.	15
3	Підготовка до заліку, іспиту.	2

Політика та контроль

5. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Модульна контрольна робота (МКР) складається з двох частин : підсумкової експозиції з робіт за семестр та аудиторного завдання. Одну частину МКР студенти виконують самостійно на практичних заняттях упродовж 45 хв.

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають повноцінно засвоїти програму курсу й отримати відмінні результати навчання, необхідні 100% відвідування лекційних і практичних занять. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються. Дедлайн відпрацювань – передостаннє практичне заняття.

Політика університету:

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

6. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: .

Календарний контроль: результат за практичним завданнями, проводиться тричі на семестр.

Семестровий контроль: залік.

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- роботи на практичних заняттях;
- роботи виконані дома самостійно .

Робота студента:

- на практичних аудиторних заняттях визначає 72% його рейтингу з дисципліни;
- МКР визначає 28% його рейтингу з дисципліни.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь у роботі на практичних заняттях ;
- своєчасно виконує вдома завдання з рисунку . Студенту дається одноразова можливість скласти МКР.

Пропущені заняття та невчасне виконання практичних завдань, недобросовісно виконані роботи, використання чужих робіт спричиняють зниження рейтингу студента.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Свій рейтинг студент заробляє протягом всього семестру.

Основні вимоги :

1. вміння компонувати постать людини в форматі аркуша .
2. навчитись швидко працювати м'яким матеріалом.
3. вміння передати засобами рисунку просторовості і матеріальності .
4. досягти виразності тональної та пластичної в рисунку.
5. вміння узагальнити роботу, підчинити другорядне і виявити головне, досягти тональної цільності.

Календарний контроль:

Календарний контроль проводиться двічі на семестр. Метою проведення календарного контролю є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

Умови отримання позитивного календарного контролю	Перший календарний контроль (тиждень 8)	Другий календарний контроль (тиждень 14)
Поточний рейтинг	≥ 18 балів	≥ 36 балів

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг не менше 40 балів.

Семестровий контроль:

Студенти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.

Якщо сума балів менша за 60 та виконані умови допуску, студент пише залікову контрольну роботу, а також додає домашні завдання створені під час самостійної роботи. За підсумком набраних балів виставляється рейтингова оцінка.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше, ніж 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

7. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Студент також може додати на залік самостійно виконані роботи з рисунку. Додаткові бали можуть принести також участь в конкурсах, професійних виставках та університетських заходах, де студент проявив себе і свої здібності саме в цій галузі.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено художником-графіком, доцентом Олексієм Руденко

Ухвалено кафедрою графіки (протокол № від 2025 року)

Погоджено Методичною радою КПП ім. Ігоря Сікорського
(протокол № від 2025 року)

